

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
"АСОЦІАЦІЯ ФАРМАЦЕВТІВ УКРАЇНИ"**

Ідентифікаційний код юридичної особи: 43359310

Місцезнаходження: Україна, 01015, місто Київ, вулиця Академіка Богомольця, будинок 7/14,
приміщення 182, к. 83

Вих. 100/2026 від 06.03.2026 року

**Членам
МФО «Прифронтові території»**

**Співголовам
МФО «Прифронтові території»**

**Народному депутату України
КРАСОВУ О.І**

**Народному депутату України
АНАНЧЕНКУ М.О.**

**Шановний Олексію Ігоровичу!
Шановний Михайле Олеговичу!
Шановні члени МФО «Прифронтові території»!**

Громадська організація «Асоціація фармацевтів України» (далі – АФУ), представлена у Раді громадського контролю при Національній службі здоров'я України та у Громадській раді при Державній службі України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, засвідчує свою повагу та звертається до Вас з наступним.

На сьогодні значна кількість аптечних закладів зіштовхнулася з гострим кадровим дефіцитом фармацевтичних працівників. Особливо гостро ця проблема проявляється у прифронтових громадах, де аптечні заклади фактично виконують функцію важливого елементу соціальної інфраструктури. У багатьох таких населених пунктах медична інфраструктура була пошкоджена або працює з обмеженнями, тому саме аптеки залишаються одним із небагатьох доступних для населення джерел отримання лікарських засобів. За таких умов нестача фармацевтичних працівників призводить до скорочення режиму роботи аптек, а в окремих випадках створює ризик припинення їх діяльності, що безпосередньо впливає на доступність лікарських засобів для населення.

З початком повномасштабної збройної агресії значна частина працівників фармацевтичної галузі була змушена змінити місце проживання, переїхати до інших регіонів України або виїхати за кордон. Більшу частину таких фахівців становлять жінки, які фактично перемістилися до інших громад та намагаються працевлаштуватися за фахом у нових аптечних закладах. Частина з них не оформлювала статус внутрішньо переміщеної особи, однак стикається з труднощами при працевлаштуванні через відсутність військово-облікових документів або необхідність врегулювання питань військового обліку за новим місцем проживання. У результаті значна кількість кваліфікованих жінок-фармацевтів, які готові працювати та забезпечувати населення лікарськими засобами, фактично не можуть реалізувати своє право на працю.

Однією з причин виникнення зазначеної ситуації є особливості правового регулювання військового обліку жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту.

Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 №2232-ХІІ (ч. 5 ст. 1) було передбачено, що жінки, які за фахом мають медичну підготовку або споріднену спеціальність, можуть бути взяті на військовий облік. Така норма закріплювала лише потенційну можливість ведення військового обліку жінок, але не встановлювала автоматичного обов'язку постановки на облік і, головне, не містила механізму його реалізації.

Протягом тривалого періоду держава не забезпечила належної організаційної процедури ведення такого обліку, що об'єктивно унеможливлювало його виконання значною кількістю жінок-медиків та фармацевтів.

З 1 жовтня 2023 року набули чинності зміни, згідно з якими жінки, які мають медичну або фармацевтичну спеціальність, підлягають взяттю на військовий облік (наказ Міністерства оборони України від 07.02.2022 №313 зі змінами від 06.09.2022 №259). Фактично вперше було створено реальний механізм реалізації відповідного обов'язку.

Усвідомлюючи, що значна кількість жінок раніше об'єктивно не могла виконати цей обов'язок через відсутність організаційного порядку, держава постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2022 №1487 визначила спеціальний режим правового врегулювання.

Жінкам, які здобули медичну або фармацевтичну освіту та не перебували на військовому обліку, було надано строк до 31 грудня 2026 року для постановки на облік. Вони могли працевлаштовуватися без військово-облікового документа, а роботодавець лише повідомляв територіальний центр комплектування про таких працівників.

Тобто держава фактично встановила перехідний правовий режим, у межах якого особи могли поступово привести свій правовий статус у відповідність до нових вимог без втрати можливості працювати. Таким чином у цих жінок сформувалися обґрунтовані та легітимні очікування, що до завершення встановленого строку їх право на працю не буде обмежене.

Однак постановою Кабінету Міністрів України №563 від 16.05.2024 пункт 51 Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, який дозволяв працевлаштування до 31.12.2026 року з подальшою постановкою на військовий облік, було виключено. У результаті відсутність військово-облікового документа почала застосовуватися як підстава для відмови у працевлаштуванні, хоча встановлений державою строк для виконання обов'язку формально не завершився.

Таким чином правове регулювання змінено достроково, а негативні наслідки були покладені на осіб, які діяли добросовісно та обґрунтовано розраховували на можливість стати на військовий облік до 31.12.2026 року. Фактично відбулося ретроспективне погіршення правового становища осіб: поведінка, яка відповідала чинному регулюванню на момент її здійснення, після зміни підзаконного акта стала підставою для обмеження трудових прав.

Отже, в Україні неможливо офіційно працевлаштувати військовозобов'язаних осіб без військово-облікового документа, оскільки це розцінюється як порушення вимог трудового законодавства та правил військового обліку. За прийняття працівника без такого документа роботодавцю загрожує штраф від 34 000 до 59 500 грн. Працівник повинен надати паперовий військово-обліковий документ або електронний документ через систему «Резерв+», а роботодавець зобов'язаний перевірити його наявність та актуальність.

У зв'язку з цим аптечні заклади де-юре не можуть прийняти на роботу кандидатів із медичною або фармацевтичною освітою через формальні обмеження, що створює штучний бар'єр для працевлаштування та поглиблює кадровий дефіцит, особливо у прифронтових і сільських громадах.

Таким чином, існуюче правове регулювання у сфері військового обліку жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, у поєднанні з обмеженнями щодо їх працевлаштування, фактично створює додаткові бар'єри для залучення кваліфікованих фахівців до роботи в аптечних закладах, що суперечить інтересам як системи охорони здоров'я, так і державної політики щодо забезпечення належного кадрового потенціалу у відповідних галузях. Найбільш відчутними наслідки такої ситуації є для прифронтових громад.

Слід враховувати, що жінки, які здобули фармацевтичну освіту, фактично не розглядаються державою як мобілізаційний ресурс у практичному вимірі, однак сьогодні їх постановка на військовий облік у значній кількості випадків супроводжується застосуванням штрафних санкцій за порушення правил військового обліку. У таких умовах значна частина жінок-фармацевтів не звертається до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки та не працевлаштовується за фахом. У результаті держава не отримує податкових надходження, зокрема податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та інші обов'язкові платежі, які могли б надходити до бюджету у разі їх працевлаштування.

За відсутності нормативних змін така ситуація з високою ймовірністю зберігатиметься і надалі, оскільки ризик притягнення до відповідальності та необхідність сплати штрафу продовжуватимуть стримувати осіб від звернення до ТЦК та СП. Однак у разі відновлення норми, що дозволяє працевлаштування жінок без військово-облікового документа на перехідний період, значна частина таких фахівців зможе офіційно працевлаштуватися, що забезпечить надходження податків до бюджету, дозволить частково вирішити кадровий дефіцит у фармацевтичній сфері та водночас створить умови, за яких ці особи поступово стануть на військовий облік без ризику фінансових санкцій. Таким чином, держава одночасно досягне кількох публічних інтересів – забезпечення функціонування системи охорони здоров'я, наповнення бюджету та належного ведення військового обліку.

З метою врегулювання зазначеного питання доцільним є його вирішення шляхом відновлення правового механізму, передбаченого абзацом першим пункту 51 Порядку організації та ведення військового обліку, який було виключено на підставі постанови Кабінету Міністрів України №563 від 16.05.2024, або запровадження альтернативного тимчасового механізму, що дозволить укладення трудового договору з одночасним обов'язком постановки на військовий облік або приведення військово-облікових документів у відповідність протягом визначеного строку.

У зв'язку з вищезазначеним ПРОСИМО:

1. Розглянути викладені у цьому зверненні обставини щодо впливу чинного правового регулювання військового обліку на можливість працевлаштування жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, зокрема тих, які були змушені змінити місце проживання у зв'язку з бойовими діями.

2. Підтримати ініціювання парламентського обговорення зазначеного питання з метою пошуку збалансованого рішення, яке дозволить одночасно забезпечити належне ведення військового обліку, реалізацію права на працю та належне кадрове забезпечення аптечних закладів.

3. Сприяти порушенню перед Міністерством оборони України та іншими уповноваженими органами питання щодо відновлення або запровадження перехідного правового механізму, який дозволить працевлаштування осіб, що здобули медичну або фармацевтичну освіту, з одночасним обов'язком постановки на військовий облік протягом визначеного строку.

4. Сприяти проведенню робочої зустрічі за участю народних депутатів України, представників органів виконавчої влади та професійної спільноти з метою напрацювання можливих шляхів врегулювання зазначеного питання, особливо з урахуванням потреб прифронтових громад.

5. Просимо проінформувати Асоціацію фармацевтів України про результати розгляду цього звернення у встановленому законодавством порядку на електронну адресу: pharmukraine.ua@gmail.com та за поштовою адресою: 01015, м. Київ, вул. Академіка Богомольця, буд. 7/14, приміщ. 182, к. 83.

**З повагою,
Голова Організації
Голова Правління Організації**

Олена ОМЕЛЬЧУК